

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»
Західнодонбаський інститут
(назва навчального підрозділу)

кафедра економіки та менеджменту
(повна назва кафедри, циклової комісії)

КУРСОВА РОБОТА (ПРОЕКТ)

Основи управління бізнесом
(назва дисципліни)

на тему: **Економічні методи управління підприємством та оцінка ефективності їх застосування**

Студентки **Василенко Т.С.**
(прізвище та ініціали)

курсу **IV**

групи **ІН35-12-22-Б1М(4.6.з)**

напряму підготовки (спеціальності) _____
Менеджмент

спеціалізації _____

Керівник **Міщенко Л.О.**
к.е.н., доцент кафедри
(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Оцінка:

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ ECTS _____

Члени комісії

_____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

_____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

_____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

м. Павлоград
2026 рік

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНИХ МЕТОДІВ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ	7
1.1. Сутність управління підприємством та характеристика методів управління	7
1.2. Поняття, економічна природа та класифікація економічних методів управління підприємством	10
1.3. Роль економічних методів у забезпеченні ефективного функціонування підприємства	13
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ МЕТОДІВ УПРАВЛІННЯ НА ТОВ «ВІТАЛ»	16
2.1 Техніко-економічна характеристика ТОВ «Вітал»	16
2.2 Аналіз системи економічних методів управління підприємством.	20
2.3 Оцінка ефективності застосування економічних методів управління підприємством	23
РОЗДІЛ 3 НАРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ МЕТОДІВ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ	26
3.1. Проблеми застосування економічних методів управління на підприємстві	26
3.2. Шляхи удосконалення економічних методів управління підприємством	28
ВИСНОВКИ	31
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	33

ВСТУП

В умовах сучасної ринкової економіки ефективне функціонування підприємства значною мірою залежить від якості управління його діяльністю. Управління підприємством є складним і багатогранним процесом, який передбачає цілеспрямований вплив на виробничі, фінансові та соціально-економічні процеси з метою досягнення стратегічних і тактичних цілей. Особливе місце в системі управління займають економічні методи, які ґрунтуються на використанні економічних важелів, стимулів та інструментів впливу на діяльність підприємства і його працівників.

Економічні методи управління передбачають застосування таких інструментів, як планування, ціноутворення, фінансування, кредитування, матеріальне стимулювання, оподаткування, бюджетування та інші економічні важелі. Саме вони створюють об'єктивні економічні умови для зацікавленості працівників у досягненні високих результатів праці, сприяють раціональному використанню ресурсів, підвищенню продуктивності праці та забезпеченню конкурентоспроможності підприємства. На відміну від адміністративних методів, економічні методи базуються на економічних інтересах і матеріальній зацікавленості, що робить їх більш ефективними та гнучкими в умовах ринку.

В сучасних умовах господарювання роль економічних методів управління значно зростає, оскільки підприємства функціонують у середовищі високої конкуренції, нестабільності ринку, обмеженості ресурсів та постійних змін зовнішнього середовища. Це вимагає від керівництва підприємств застосування ефективних економічних інструментів управління, які забезпечують підвищення ефективності діяльності, оптимізацію витрат, зростання прибутковості та забезпечення стабільного розвитку підприємства.

Актуальність теми курсової роботи полягає в тому, що економічні методи управління є важливим інструментом забезпечення ефективної діяльності підприємства, а оцінка ефективності їх застосування дозволяє визначити рівень результативності управління та обґрунтувати напрями його вдосконалення. В

сучасних умовах господарювання дослідження економічних методів управління та підвищення ефективності їх використання є важливим завданням теорії і практики управління бізнесом.

Метою курсової роботи є розробка заходів щодо підвищення ефективності використання економічних методів управління підприємством.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

- розкрити сутність та зміст методів управління підприємством та дослідити економічну природу та класифікацію економічних методів управління;

- надати організаційно-економічну характеристику підприємства та проаналізувати систему економічних методів управління підприємством;

- оцінити ефективність застосування економічних методів управління і обґрунтувати напрями підвищення ефективності застосування економічних методів управління підприємством.

Об'єктом дослідження є процес управління підприємством.

Предметом дослідження є економічні методи управління підприємством та ефективність їх застосування.

Методи дослідження. У процесі виконання курсової роботи використано такі методи дослідження: аналіз і синтез, узагальнення, порівняння, економічний аналіз, статистичний метод, графічний метод та метод економічних розрахунків.

Інформаційною базою дослідження є наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, законодавчі та нормативно-правові акти України, підручники і навчальні посібники з управління підприємством, економіки підприємства, а також економічна інформація підприємства.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості використання запропонованих рекомендацій для підвищення ефективності управління підприємством та покращення результатів його діяльності.

Курсова робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНИХ МЕТОДІВ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

1.1. Сутність управління підприємством та характеристика методів управління

В умовах ринкової економіки управління підприємством є необхідною передумовою забезпечення його ефективного функціонування, стабільного розвитку та підвищення конкурентоспроможності. Підприємство як складна соціально-економічна система потребує постійного цілеспрямованого впливу з боку управлінського персоналу з метою координації діяльності всіх його структурних підрозділів, раціонального використання ресурсів і досягнення поставлених цілей.

У загальному розумінні управління підприємством – це процес цілеспрямованого впливу суб'єкта управління на об'єкт управління з метою забезпечення ефективного функціонування підприємства, досягнення його стратегічних і тактичних цілей та отримання максимального економічного результату. Суб'єктом управління виступають керівники різних рівнів і управлінський персонал, а об'єктом – виробничо-господарська діяльність підприємства, його ресурси, персонал і економічні процеси [4].

Сутність управління підприємством проявляється у виконанні основних управлінських функцій, до яких належать:

- планування;
- організація;
- мотивація;
- контроль;
- регулювання.

Функція планування передбачає визначення цілей діяльності підприємства, розробку планів їх досягнення, прогнозування результатів та

визначення необхідних ресурсів. Організація полягає у формуванні структури управління, розподілі повноважень і відповідальності між працівниками. Мотивація спрямована на стимулювання працівників до ефективної праці та досягнення поставлених цілей. Контроль передбачає оцінку результатів діяльності та виявлення відхилень від запланованих показників. Регулювання забезпечує усунення виявлених недоліків і коригування діяльності підприємства.

Ефективність управління підприємством значною мірою залежить від правильного вибору і застосування методів управління. Методи управління – це способи і прийоми впливу суб'єкта управління на об'єкт управління з метою забезпечення досягнення поставлених цілей підприємства [8].

Методи управління є важливим інструментом реалізації управлінських функцій і виступають засобом практичного впливу на діяльність підприємства та його працівників. Вони визначають, яким саме чином керівництво впливає на поведінку персоналу, організовує виробничий процес і забезпечує досягнення економічних результатів.

У сучасній теорії управління виділяють три основні групи методів управління підприємством:

- адміністративні;
- економічні;
- соціально-психологічні.

Адміністративні методи управління базуються на використанні владних повноважень керівництва, системи наказів, розпоряджень, інструкцій, положень і нормативних документів. Вони передбачають прямий вплив на діяльність працівників і ґрунтуються на принципах дисципліни, підпорядкування та відповідальності. Основною метою адміністративних методів є забезпечення чіткої організації виробничого процесу, дотримання встановлених правил і виконання управлінських рішень.

Економічні методи управління ґрунтуються на використанні економічних інтересів, матеріальної зацікавленості та економічних стимулів. До них належать планування, фінансування, ціноутворення, кредитування, матеріальне стимулювання, оподаткування та інші економічні інструменти. Ці методи спрямовані на створення економічних умов, які спонукають працівників і структурні підрозділи підприємства до підвищення ефективності діяльності та досягнення високих результатів[12].

Соціально-психологічні методи управління базуються на використанні соціальних і психологічних факторів, які впливають на поведінку працівників. Вони включають формування сприятливого соціально-психологічного клімату, моральне стимулювання, розвиток корпоративної культури, участь працівників в управлінні, створення умов для професійного розвитку. Ці методи сприяють підвищенню мотивації працівників, покращенню трудової дисципліни та підвищенню ефективності праці.

Слід зазначити, що всі методи управління підприємством взаємопов'язані і застосовуються комплексно. Найбільш ефективним є поєднання адміністративних, економічних і соціально-психологічних методів, що забезпечує всебічний вплив на діяльність підприємства і його персоналу.

Особливе значення в сучасних умовах господарювання мають економічні методи управління, оскільки вони спрямовані на використання економічних інтересів і стимулів, що забезпечує підвищення ефективності діяльності підприємства, раціональне використання ресурсів і зростання прибутковості.

Таким чином, управління підприємством є складним і багатограним процесом, який передбачає цілеспрямований вплив на діяльність підприємства з метою забезпечення його ефективного функціонування. Важливу роль у системі управління відіграють методи управління, які

виступають інструментом реалізації управлінських функцій і забезпечують досягнення поставлених цілей підприємства. Найбільш важливими в умовах ринкової економіки є економічні методи управління, які забезпечують підвищення ефективності діяльності підприємства на основі використання економічних стимулів і важелів[8].

1.2. Поняття, економічна природа та класифікація економічних методів управління підприємством

В сучасних умовах господарювання економічні методи управління відіграють провідну роль у системі управління підприємством, оскільки саме вони забезпечують створення економічних умов, які спонукають підприємство та його працівників до ефективної діяльності. На відміну від адміністративних методів, що базуються на владному примусі, економічні методи ґрунтуються на використанні економічних інтересів, матеріальної зацікавленості та економічної відповідальності.

Економічні методи управління підприємством – це сукупність способів і інструментів впливу на діяльність підприємства та його працівників, які базуються на використанні економічних важелів і стимулів з метою забезпечення ефективного функціонування підприємства та досягнення поставлених цілей[12].

Сутність економічних методів полягає у створенні таких економічних умов, за яких підприємство, його структурні підрозділи та працівники об'єктивно зацікавлені у досягненні високих кінцевих результатів діяльності. В основі їх застосування лежить принцип економічної зацікавленості, що передбачає залежність результатів діяльності від рівня матеріального стимулювання та економічної відповідальності.

Економічна природа економічних методів управління проявляється через систему економічних відносин, які виникають у процесі

виробництва, розподілу, обміну та споживання матеріальних благ. Вони пов'язані з використанням таких економічних категорій, як прибуток, витрати, ціна, заробітна плата, кредит, податки, фінансові ресурси, інвестиції та інші.

Основою економічних методів управління є економічні інтереси, які виступають рушійною силою розвитку підприємства. Економічні інтереси відображають прагнення підприємства до отримання прибутку, зниження витрат, підвищення ефективності виробництва, а також прагнення працівників до отримання матеріальної винагороди за результати своєї праці.

Важливою особливістю економічних методів управління є їх непрямий характер впливу. Вони не примушують працівників до виконання певних дій, а створюють економічні стимули, які заохочують їх діяти в інтересах підприємства. Такий підхід забезпечує більш високу ефективність управління, оскільки базується на внутрішній зацікавленості працівників у результатах діяльності[8].

Економічні методи управління виконують ряд важливих функцій, серед яких:

- стимулююча функція, яка полягає у заохоченні працівників до підвищення ефективності праці;
- регулююча функція, що забезпечує вплив на економічні процеси підприємства;
- контрольна функція, яка дозволяє оцінювати результати діяльності підприємства;
- розподільча функція, яка пов'язана з розподілом доходів і фінансових ресурсів.

Економічні методи управління класифікуються за різними ознаками залежно від їх змісту, сфери застосування та характеру впливу.

Найбільш поширеною є класифікація за характером економічного впливу, відповідно до якої виділяють такі групи економічних методів:

1. Методи планування

Планування є одним із найважливіших економічних методів управління, який передбачає визначення цілей діяльності підприємства, обсягів виробництва, витрат, доходів і прибутку. Планування забезпечує узгодження діяльності всіх підрозділів підприємства та створює основу для ефективного використання ресурсів.

2. Методи фінансування

Ці методи передбачають формування, розподіл і використання фінансових ресурсів підприємства. Вони включають самофінансування, бюджетування, інвестування, фінансове забезпечення діяльності підприємства.

3. Методи ціноутворення

Ціноутворення є важливим економічним методом управління, який визначає рівень цін на продукцію підприємства. Від правильно встановленої ціни залежить рівень доходів, прибутковість і конкурентоспроможність підприємства.

4. Методи матеріального стимулювання

Матеріальне стимулювання передбачає використання заробітної плати, премій, бонусів, доплат і інших форм матеріального заохочення працівників. Воно спрямоване на підвищення продуктивності праці і зацікавленості працівників у результатах діяльності підприємства.

5. Методи кредитування

Кредитування передбачає використання позикових коштів для фінансування діяльності підприємства. Воно дозволяє забезпечити розвиток підприємства, розширення виробництва і модернізацію основних засобів.

6. Методи оподаткування

Оподаткування впливає на фінансові результати діяльності підприємства і стимулює або обмежує певні види діяльності[14].

Крім того, економічні методи управління можна класифікувати за рівнем застосування на:

– державні (податкова політика, кредитна політика);

– внутрішньогосподарські (планування, стимулювання, бюджетування).

Також економічні методи поділяють на:

- прямі (заробітна плата, премії);
- непрямі (податки, ціни, кредити).

Застосування економічних методів управління забезпечує підвищення ефективності діяльності підприємства, оскільки вони сприяють раціональному використанню ресурсів, зниженню витрат, підвищенню продуктивності праці і зростанню прибутковості.

Отже, економічні методи управління підприємством є важливим інструментом впливу на діяльність підприємства, який базується на використанні економічних інтересів і стимулів. Їх економічна природа полягає у використанні системи економічних важелів і економічних відносин, а правильне застосування забезпечує підвищення ефективності функціонування підприємства і досягнення його стратегічних цілей.

1.3. Роль економічних методів у забезпеченні ефективного функціонування підприємства

В умовах ринкової економіки ефективне функціонування підприємства значною мірою залежить від застосування сучасних і дієвих методів управління. Особливе місце серед них займають економічні методи, які базуються на використанні економічних інтересів, стимулів та важелів впливу на діяльність підприємства і його персоналу. Саме економічні методи створюють матеріальну основу управління і забезпечують узгодження інтересів підприємства та його працівників [19].

Роль економічних методів управління полягає насамперед у забезпеченні умов для ефективного використання всіх видів ресурсів підприємства – матеріальних, трудових, фінансових та інформаційних. Раціональне використання ресурсів дозволяє знизити витрати виробництва, підвищити продуктивність праці, збільшити обсяг виробництва і реалізації

продукції, а також підвищити рівень прибутковості підприємства.

Однією з найважливіших функцій економічних методів є стимулювання ефективної праці персоналу. Використання таких економічних інструментів, як заробітна плата, преміювання, матеріальні заохочення, доплати та інші форми стимулювання, сприяє підвищенню зацікавленості працівників у результатах своєї праці. Це, у свою чергу, забезпечує підвищення продуктивності праці, поліпшення якості продукції та зростання загальної ефективності діяльності підприємства.

Важливу роль економічні методи відіграють у процесі планування діяльності підприємства. Планування дозволяє визначити стратегічні і поточні цілі підприємства, обґрунтувати обсяги виробництва, визначити потребу в ресурсах і спрогнозувати фінансові результати діяльності. На основі планових показників підприємство має можливість ефективно організувати свою діяльність, контролювати витрати і забезпечувати досягнення запланованих результатів [12].

Значення економічних методів управління також проявляється у процесі формування і використання фінансових ресурсів підприємства. За допомогою таких інструментів, як бюджетування, фінансування, кредитування та інвестування, підприємство забезпечує безперервність виробничого процесу, оновлення основних засобів, впровадження нових технологій та розширення виробництва. Ефективне управління фінансовими ресурсами є важливою умовою забезпечення фінансової стійкості підприємства.

Важливою складовою економічних методів управління є ціноутворення, яке безпосередньо впливає на результати діяльності підприємства. Встановлення економічно обґрунтованих цін дозволяє підприємству покривати витрати виробництва, отримувати прибуток і забезпечувати конкурентоспроможність продукції на ринку. Раціональна цінова політика сприяє збільшенню обсягів реалізації продукції та підвищенню фінансових результатів діяльності підприємства.

Крім того, економічні методи управління відіграють важливу роль у

забезпеченні економічної відповідальності працівників і структурних підрозділів підприємства за результати їх діяльності. Встановлення залежності між результатами праці і рівнем матеріального заохочення сприяє підвищенню дисципліни, відповідальності і ефективності роботи персоналу.

Особливе значення економічні методи мають у забезпеченні конкурентоспроможності підприємства. В умовах конкуренції підприємства змушені постійно вдосконалювати свою діяльність, знижувати витрати, підвищувати якість продукції та впроваджувати інновації. Використання економічних методів управління дозволяє забезпечити оптимальне співвідношення між витратами і результатами, що є важливою умовою успішного функціонування підприємства на ринку[8].

Економічні методи також забезпечують підвищення загальної ефективності управління підприємством. Вони дозволяють керівництву обґрунтовано приймати управлінські рішення на основі економічних показників, аналізу витрат і результатів діяльності, що сприяє підвищенню результативності управлінської діяльності.

Важливо зазначити, що ефективність застосування економічних методів управління значною мірою залежить від рівня їх обґрунтованості, системності та комплексності використання. Найбільш високі результати досягаються при поєднанні різних економічних інструментів, які забезпечують всебічний вплив на діяльність підприємства.

Таким чином, економічні методи управління відіграють ключову роль у забезпеченні ефективного функціонування підприємства. Вони сприяють підвищенню продуктивності праці, раціональному використанню ресурсів, зниженню витрат, зростанню прибутковості і забезпеченню конкурентоспроможності підприємства. Використання економічних методів дозволяє створити ефективну систему управління, яка забезпечує стабільний розвиток підприємства і досягнення його стратегічних цілей.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ МЕТОДІВ УПРАВЛІННЯ НА ТОВ «ВІТАЛ»

2.1. Техніко-економічна характеристика ТОВ «Вітал»

ТОВ «Вітал» - один з провідних виробників металопластикових конструкцій в центральному і східному регіонах України. Займаючи лідируючі позиції на ринку, «Вітал» постійно розширює мережу своїх представництв по всій Україні.

Завод «Вітал» був заснований в 2001 році - це був час становлення ринку металопластикових конструкцій, час, коли багато підприємств, не встигнувши виникнути, зникали без сліду. Пройшов час, «Вітал» виріс, і це зростання стало, відчутним не тільки для конкурентів, але і замовників, які гідно оцінили високу якість продукції підприємства. Основні характеристики продукції заводу «Вітал»: висока якість продукції, довгий термін її служби, сучасні матеріали, надійний сервіс і, найголовніше, тепло, тиша і затишок. За час весь роботи підприємства була створена зручна накопичувальна система дисконтних карт, яка дозволяє не тільки економити гроші, але і брати участь в розиграшах, що постійно проводяться, і акціях.

Основними споживачами продукції є:

- населення;
- будівельні організації;
- підприємства та установи;
- приватні забудовники.

Головною метою діяльності підприємства є отримання прибутку шляхом задоволення попиту споживачів у якісних металопластикових конструкціях, підвищення конкурентоспроможності продукції та ефективного використання виробничого потенціалу.

ТОВ «Вітал» має власну виробничу базу, яка включає:

- виробничий цех з виготовлення металопластикових конструкцій;
- склад сировини та готової продукції;
- дільницю зборки та комплектації;
- транспортні засоби для доставки продукції;
- адміністративно-управлінські приміщення.

Основне технологічне обладнання включає:

- верстати для різання металопластикового профілю;
- зварювальні машини для з'єднання конструкцій;
- обладнання для обробки та фрезерування профілю;
- стенди для складання та контролю якості виробів.

Виробничий процес має серійний характер і складається з таких основних етапів:

1. Приймання та підготовка матеріалів;
2. Різання профілю;
3. Зварювання конструкцій;
4. Монтаж фурнітури;
5. Контроль якості;
6. Складування та реалізація продукції.

Організаційна структура управління підприємством є лінійно-функціональною та включає директора, директора по виробництву, комерційного директора, бухгалтерію та допоміжні служби.

Організаційну структуру підприємства наведено на рис. 2.1.

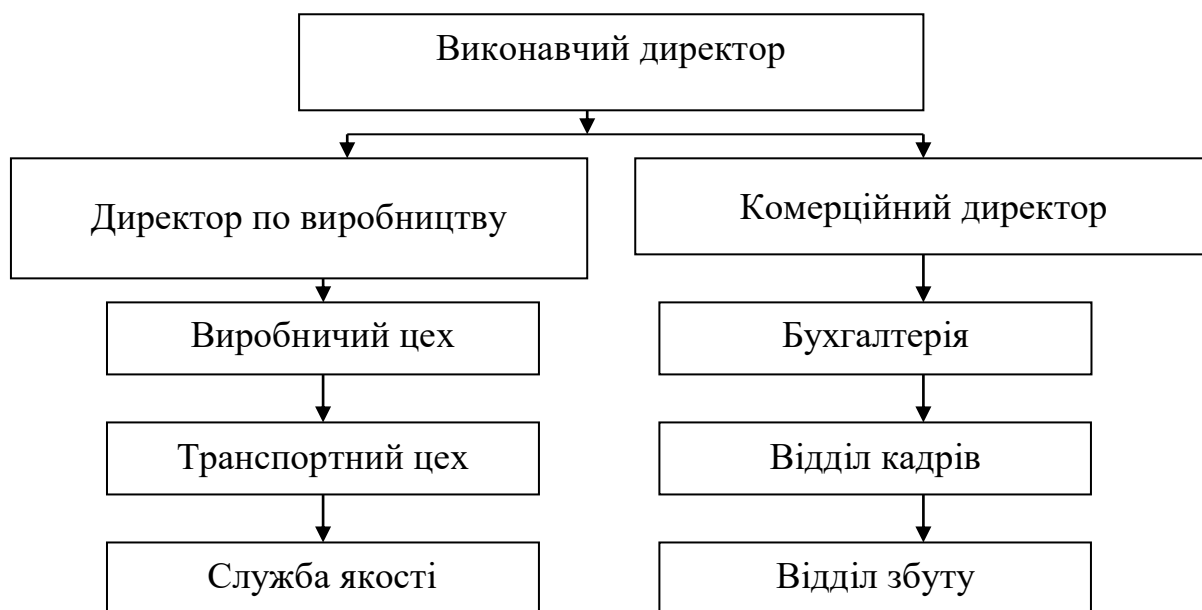

Рис. 2.1 Організаційна структура ТОВ«Вітал»

Виконавчий директор призначає комерційного директора та директора по виробництву, логістиці і маркетингу, в обов'язки яких входить поточне управління комерційним, фінансовим та виробничим сектором підприємства.

Для оцінки ефективності діяльності ТОВ «Вітал» розглянемо основні економічні показники. Основні техніко-економічні показники діяльності підприємства за період 2024-2025 років наведено в табл. 2.1

Таблиця 2.1

Основні техніко-економічні показники діяльності підприємства ТОВ
«Вітал»
за 2023-2025 рр

Показник	2023 р.	2024 р.	2025 р.
Дохід від реалізації, тис. грн	22 400	26 700	31 500
Собівартість продукції, тис. грн	18 900	22 600	26 400
Валовий прибуток, тис. грн	3 500	4 100	5 100
Чистий прибуток, тис. грн	1 450	1 780	2 350
Чисельність персоналу, осіб	148	152	155
Продуктивність праці, тис. грн/особу	467	513	573
Рентабельність діяльності, %	7,7	7,9	8,9

Аналіз наведених показників свідчить про позитивну динаміку розвитку підприємства. Обсяг виробництва металопластикових конструкцій протягом досліджуваного періоду зріс на 31,8 %, що свідчить про підвищення попиту на продукцію підприємства та розширення виробничої діяльності.

Дохід від реалізації продукції у 2025 році порівняно з 2023 роком збільшився на 9100 тис. грн, або на 40,6 %, що є позитивною тенденцією та свідчить про зміцнення ринкових позицій підприємства.

Чистий прибуток підприємства також має тенденцію до зростання і збільшився на 900 тис. грн, що свідчить про підвищення ефективності господарської діяльності.

Продуктивність праці за аналізований період зросла на 22,7 %, що пояснюється як зростанням обсягів виробництва, так і підвищенням ефективності використання трудових ресурсів.

Рентабельність діяльності підприємства має тенденцію до зростання, що характеризує покращення ефективності господарювання.

Матеріально-технічна база підприємства знаходиться на задовільному рівні, проте частина обладнання потребує модернізації для підвищення продуктивності та зниження витрат виробництва.

Фінансовий стан підприємства є стабільним. ТОВ «Вітал» є прибутковим, має стабільні джерела доходу та достатній виробничий потенціал для подальшого розвитку.

Таким чином, ТОВ «Вітал» є стабільно функціонуючим виробничим підприємством, що спеціалізується на виготовленні металопластикових віконних конструкцій і має позитивну динаміку основних техніко-економічних показників. Підприємство характеризується зростанням обсягів виробництва, доходу та прибутку, а також підвищенням продуктивності праці.

Разом з тим, існує необхідність подальшого вдосконалення системи управління підприємством, зокрема економічних методів управління, що дозволить підвищити ефективність діяльності підприємства та зміцнити

його конкурентні позиції на ринку.

2.2. Аналіз системи економічних методів управління підприємством

Економічні методи управління є важливим інструментом впливу на результати діяльності підприємства, оскільки вони забезпечують раціональне використання ресурсів, стимулюють підвищення продуктивності праці та сприяють зростанню прибутковості. Аналіз системи економічних методів управління на ТОВ «Вітал» дозволяє оцінити ефективність їх застосування та визначити напрями вдосконалення управлінської діяльності.

На підприємстві застосовуються основні економічні методи управління, зокрема планування, фінансове управління, матеріальне стимулювання персоналу, ціноутворення та економічний аналіз.

Планування є одним із ключових економічних методів управління, який використовується на ТОВ «Вітал» для визначення основних напрямів діяльності підприємства. На підприємстві розробляються річні та квартальні плани виробництва і реалізації продукції, які включають показники обсягів виробництва металопластикових конструкцій, витрат, доходів і прибутку.

Основні планові показники діяльності підприємства наведено в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Основні планові та фактичні показники діяльності ТОВ «Вітал»
за 2025 рік

Показник	План	Факт	Відхилення	Виконання плану, %
Дохід від реалізації, тис. грн	30 000	31 500	+1 500	105,0
Собівартість продукції, тис. грн	25 800	26 400	+600	102,3
Чистий прибуток, тис. грн	2 100	2 350	+250	111,9

Аналіз таблиці свідчить, що підприємство в цілому перевиконало планові показники, що є позитивною тенденцією і свідчить про ефективність планування. Разом з тим, система планування потребує подальшого вдосконалення, зокрема впровадження більш детального фінансового планування.

Важливим економічним методом управління є матеріальне стимулювання працівників. На ТОВ «Вітал» застосовується погодинно-преміальна система оплати праці, яка передбачає виплату основної заробітної плати та премій за досягнення виробничих показників.

Основні показники оплати праці наведено в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Показники оплати праці на ТОВ «Вітал» за 2023-2025 рр.

Показник	2023 р.	2024 р.	2025 р.
Фонд оплати праці, тис. грн	6 800	7 900	9 200
Середньомісячна зарплата, грн	11 800	12 700	13 900
Продуктивність праці, тис. грн/особу	467	513	573

Аналіз показує, що фонд оплати праці та середній рівень заробітної плати мають тенденцію до зростання, що сприяє підвищенню зацікавленості працівників у результатах діяльності підприємства.

Ціноутворення на ТОВ «Вітал» здійснюється на основі витратного методу з урахуванням рівня рентабельності та ринкових цін.

Структура ціни на металопластикові конструкції наведена в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Структура ціни металопластикових конструкцій

Елемент	Сума, грн/м ²	Частка, %
Матеріали	6450	52
Заробітна плата	2480	20
Накладні витрати	1980	16
Прибуток	1490	12
Разом	12 400	100

Найбільшу частку в структурі ціни займають матеріальні витрати, що є характерним для виробництва металопластикових конструкцій.

Фінансові результати діяльності підприємства є важливим показником ефективності застосування економічних методів управління.

Таблиця 2.5

Основні фінансові результати діяльності ТОВ «Вітал» за 2023-2025 рр.

Показник	2023 р.	2024 р.	2025 р.
Дохід, тис. грн	22400	26700	31500
Чистий прибуток, тис. грн	1450	1780	2 350
Рентабельність, %	7,7	7,9	8,9

Зростання прибутку та рентабельності свідчить про підвищення ефективності управління підприємством.

Проведений аналіз показав, що на ТОВ «Вітал» застосовуються основні економічні методи управління, які забезпечують стабільне функціонування підприємства.

До основних переваг системи економічних методів управління належать:

- наявність системи планування діяльності;
- застосування матеріального стимулювання працівників;
- стабільне зростання фінансових результатів;
- підвищення продуктивності праці.

Разом з тим, існують і певні недоліки:

- недостатній рівень фінансового планування;
- обмежене застосування сучасних методів економічного аналізу;
- необхідність удосконалення системи матеріального стимулювання.

Отже, система економічних методів управління на ТОВ «Вітал» є в цілому ефективною і забезпечує позитивні результати діяльності підприємства, проте потребує подальшого вдосконалення з метою підвищення ефективності управління підприємством.

2.3 Оцінка ефективності застосування економічних методів управління підприємством

Оцінка ефективності застосування економічних методів управління підприємством є важливим етапом аналізу управлінської діяльності, оскільки дозволяє визначити ступінь впливу економічних важелів на результати господарювання, рівень використання ресурсів та загальну ефективність функціонування підприємства. Для оцінки ефективності застосування економічних методів управління на ТОВ «Вітал» використаємо систему основних економічних показників, зокрема показники прибутковості, рентабельності, продуктивності праці та витратомісткості виробництва.

Основні показники ефективності діяльності підприємства наведено в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Показники ефективності діяльності ТОВ «Вітал» за 2023-2025 рр.

Показник	2023 р.	2024 р.	2025 р.	Відхилення 2025/2023
Дохід від реалізації, тис. грн	22 400	26 700	31 500	+9 100
Чистий прибуток, тис. грн	1 450	1 780	2 350	+900
Собівартість, тис. грн	18 900	22 600	26 400	+7 500
Чисельність персоналу, осіб	148	152	155	+7
Продуктивність праці, тис. грн/особу	467	513	573	+106
Рентабельність продукції, %	7,7	7,9	8,9	+1,2

Аналіз наведених показників свідчить про підвищення ефективності діяльності підприємства протягом досліджуваного періоду. Зокрема, дохід від реалізації продукції збільшився на 40,6 %, що є результатом зростання обсягів виробництва та реалізації металопластикових

конструкцій. Це свідчить про ефективність застосування економічних методів планування та ціноутворення.

Чистий прибуток підприємства збільшився на 62,1 %, що є позитивним результатом і свідчить про підвищення ефективності управління витратами та фінансовими ресурсами підприємства. Зростання прибутку є одним із основних показників ефективності застосування економічних методів управління.

Важливим показником ефективності управління є продуктивність праці, яка за досліджуваний період зросла на 22,7 %. Це свідчить про підвищення ефективності використання трудових ресурсів підприємства, що є результатом застосування матеріального стимулювання працівників та вдосконалення організації виробництва.

Рентабельність продукції також має тенденцію до зростання і збільшилася з 7,7 % до 8,9 %. Це свідчить про підвищення ефективності виробничо-господарської діяльності підприємства і є результатом застосування економічних методів управління, зокрема управління витратами та ціноутворення.

Для більш комплексної оцінки ефективності застосування економічних методів управління розраховуємо показник витратомісткості продукції, який визначається як відношення собівартості до доходу від реалізації.

Таблиця 2.7

Динаміка витратомісткості продукції ТОВ «Вітал» за 2023-2025 рр.

Показник	2023 р.	2024 р.	2025 р.
Собівартість, тис. грн	18 900	22 600	26 400
Дохід, тис. грн	22 400	26 700	31 500
Витратомісткість	0,84	0,85	0,84

Витратомісткість продукції має відносно стабільний характер, що свідчить про ефективний контроль за витратами підприємства.

Для узагальнення оцінки ефективності застосування економічних методів управління розрахуємо інтегральний показник ефективності на основі основних економічних показників.

Прийmemo за базовий рік 2023 рік (коефіцієнт = 1).

Таблиця 2.8

Інтегральна оцінка ефективності управління на ТОВ «Вітал»

Показник	2023	2025	Індекс
Продуктивність праці	467	573	1,23
Прибуток	1 450	2 350	1,62
Рентабельність	7,7	8,9	1,16
Інтегральний показник	–	–	1,34

Отримане значення інтегрального показника більше 1, що свідчить про підвищення ефективності управління підприємством на 34 %.

Проведена оцінка ефективності застосування економічних методів управління на ТОВ «Вітал» показала, що підприємство ефективно використовує економічні важелі управління. Про це свідчить зростання обсягів виробництва, доходу, прибутку, продуктивності праці та рентабельності діяльності.

Разом з тим, підприємство має резерви підвищення ефективності управління, зокрема шляхом удосконалення системи планування, матеріального стимулювання та управління витратами.

Отже, економічні методи управління на ТОВ «Вітал» є ефективними і забезпечують стабільний розвиток підприємства, проте їх подальше вдосконалення сприятиме підвищенню конкурентоспроможності підприємства та покращенню результатів його діяльності.

РОЗДІЛ 3

НАРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ МЕТОДІВ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

3.1. Проблеми застосування економічних методів управління на підприємстві

Ефективність функціонування підприємства значною мірою залежить від обґрунтованості та результативності застосування економічних методів управління, які забезпечують вплив на результати діяльності через систему планування, фінансування, матеріального стимулювання та економічної відповідальності. Разом з тим, у практичній діяльності підприємств досить часто виникають проблеми, що знижують ефективність використання цих методів. Аналіз діяльності ТОВ «Вітал» свідчить про наявність ряду проблем у сфері застосування економічних методів управління, що негативно впливають на результати господарської діяльності підприємства [16].

Перш за все, однією з ключових проблем є недостатній рівень економічного планування діяльності підприємства. На ТОВ «Вітал» планування має переважно короткостроковий характер і спрямоване на вирішення поточних завдань, тоді як стратегічне планування розвитку підприємства є недостатньо розвиненим. Відсутність чітко визначених довгострокових економічних цілей і прогностичних показників призводить до зниження ефективності управління ресурсами, ускладнює процес прийняття управлінських рішень і негативно впливає на фінансові результати діяльності підприємства.

Наступною важливою проблемою є недосконалість системи матеріального стимулювання працівників. На підприємстві основною формою оплати праці є посадовий оклад, тоді як частка преміальних виплат і матеріальних заохочень є відносно невисокою. Відсутність чіткої залежності між результатами праці і рівнем матеріального стимулювання

знижує зацікавленість працівників у підвищенні продуктивності праці, покращенні якості продукції і досягненні високих виробничих показників. Це негативно впливає на загальну ефективність діяльності підприємства [9].

Крім того, на ТОВ «Вітал» спостерігається недостатній рівень використання сучасних методів фінансового управління, зокрема бюджетування і фінансового контролю. Планування доходів і витрат здійснюється у спрощеній формі, що ускладнює процес контролю за використанням фінансових ресурсів і своєчасне виявлення відхилень від запланованих показників. Відсутність системи оперативного фінансового контролю призводить до нераціонального використання фінансових ресурсів і зниження рівня прибутковості підприємства.

Важливою проблемою є також недостатня ефективність цінової політики підприємства. Формування цін на продукцію ТОВ «Вітал» здійснюється переважно на основі витратного підходу без достатнього врахування ринкової кон'юнктури, рівня попиту і цін конкурентів. Це призводить до зниження конкурентоспроможності продукції підприємства і обмежує можливості збільшення обсягів реалізації та прибутку.

Ще однією проблемою є недостатній рівень економічної відповідальності структурних підрозділів і працівників за результати їх діяльності. На підприємстві відсутня система оцінювання ефективності роботи підрозділів на основі економічних показників, таких як рівень витрат, прибутковість і продуктивність праці. Це ускладнює процес контролю і знижує зацікавленість працівників у підвищенні результативності своєї роботи [9].

Крім того, на підприємстві спостерігається недостатній рівень використання економічного аналізу у процесі прийняття управлінських рішень. Аналіз фінансових результатів, витрат і ефективності діяльності здійснюється нерегулярно і має обмежений характер. Відсутність систематичного економічного аналізу знижує якість управлінських рішень і не дозволяє своєчасно виявляти резерви підвищення

ефективності діяльності підприємства.

Слід також зазначити, що на ефективність застосування економічних методів управління на ТОВ «Вітал» негативно впливають фактори зовнішнього середовища, зокрема нестабільність економічної ситуації, зростання цін на ресурси, посилення конкуренції та зниження платоспроможності споживачів. Ці фактори ускладнюють процес планування і управління діяльністю підприємства та вимагають підвищення ефективності використання економічних методів управління.

Аналіз діяльності ТОВ «Вітал» дозволив виявити ряд проблем у застосуванні економічних методів управління, серед яких основними є недостатній рівень економічного планування, недосконалість системи матеріального стимулювання, недостатній розвиток фінансового планування і контролю, неефективність цінової політики, відсутність системи економічної відповідальності та недостатній рівень економічного аналізу. Наявність зазначених проблем знижує ефективність діяльності підприємства і обумовлює необхідність розробки та впровадження заходів щодо удосконалення економічних методів управління.

3. 2. Шляхи удосконалення економічних методів управління підприємством

В сучасних умовах господарювання підвищення ефективності діяльності підприємства значною мірою залежить від рівня розвитку та результативності застосування економічних методів управління. Як показав проведений аналіз діяльності ТОВ «Вітал», на підприємстві застосовується система економічних методів управління, проте вона потребує подальшого вдосконалення з метою підвищення ефективності використання ресурсів, зростання прибутковості та зміцнення конкурентних позицій на ринку металопластикових конструкцій.

Одним із основних напрямів удосконалення економічних методів управління є вдосконалення системи економічного планування.

На підприємстві доцільно впровадити систему стратегічного планування, яка передбачає визначення довгострокових цілей розвитку підприємства, прогнозування обсягів виробництва і реалізації продукції, планування фінансових результатів та визначення потреби в ресурсах. Це дозволить підприємству більш ефективно використовувати наявні ресурси, своєчасно реагувати на зміни ринкового середовища та підвищити обґрунтованість управлінських рішень.

Важливим напрямом є вдосконалення системи матеріального стимулювання працівників. З метою підвищення продуктивності праці на ТОВ «Вітал» доцільно впровадити систему преміювання, яка буде безпосередньо залежати від результатів роботи працівників і підприємства в цілому. Зокрема, можна передбачити виплату премій за перевиконання плану виробництва, підвищення якості продукції, зниження витрат виробництва та збільшення обсягів реалізації продукції. Це сприятиме підвищенню зацікавленості працівників у результатах своєї праці та підвищенню ефективності діяльності підприємства.

Наступним важливим напрямом є вдосконалення системи управління витратами підприємства. З метою зниження собівартості продукції на підприємстві необхідно здійснювати постійний контроль за рівнем витрат, впроваджувати заходи щодо економії матеріальних ресурсів, підвищення ефективності використання обладнання та зниження непродуктивних витрат. Зменшення собівартості продукції дозволить підприємству підвищити рівень прибутковості та конкурентоспроможності продукції.

Важливе значення має також вдосконалення системи фінансового управління підприємством. Зокрема, доцільно впровадити систему бюджетування, яка передбачає планування доходів і витрат підприємства, контроль за виконанням фінансових планів та аналіз відхилень фактичних показників від планових. Це дозволить підвищити ефективність використання фінансових ресурсів та забезпечити фінансову стабільність підприємства.

Одним із напрямів удосконалення економічних методів управління є

вдосконалення цінової політики підприємства. З цією метою необхідно враховувати не тільки витрати виробництва, але й рівень попиту на продукцію, ціни конкурентів та ринкову кон'юнктуру. Застосування більш гнучкої цінової політики дозволить підприємству збільшити обсяги реалізації продукції та підвищити рівень прибутку.

Важливим напрямом є також впровадження системи економічного аналізу діяльності підприємства. Регулярне проведення аналізу фінансових результатів, витрат, прибутку, рентабельності та продуктивності праці дозволить своєчасно виявляти проблеми у діяльності підприємства та визначати резерви підвищення ефективності його діяльності.

Крім того, доцільним є впровадження сучасних інформаційних систем управління, які дозволять автоматизувати процеси планування, обліку, аналізу та контролю діяльності підприємства. Це сприятиме підвищенню оперативності прийняття управлінських рішень та підвищенню ефективності управління підприємством.

Важливим резервом підвищення ефективності діяльності підприємства є також підвищення ефективності використання виробничих ресурсів. Зокрема, необхідно здійснювати модернізацію обладнання, впроваджувати нові технології виробництва, підвищувати кваліфікацію працівників та покращувати організацію виробництва. Це дозволить підвищити продуктивність праці, знизити витрати виробництва та підвищити якість продукції.

Таким чином, впровадження запропонованих заходів щодо вдосконалення економічних методів управління на ТОВ «Вітал» дозволить підвищити ефективність діяльності підприємства, забезпечити зростання прибутковості, підвищити продуктивність праці, знизити витрати виробництва та зміцнити конкурентні позиції підприємства на ринку металопластикових конструкцій.

ВИСНОВКИ

У процесі виконання курсової роботи було досліджено сутність економічних методів управління підприємством, проаналізовано особливості їх застосування та здійснено оцінку ефективності використання на прикладі ТОВ «Вітал», яке спеціалізується на виробництві металопластикових віконних і дверних конструкцій. За результатами проведеного дослідження можна зробити такі висновки.

Управління підприємством є цілеспрямованим процесом впливу на його діяльність з метою забезпечення ефективного функціонування і досягнення стратегічних цілей. Важливу роль у системі управління відіграють економічні методи, які базуються на використанні економічних важелів, стимулів і інтересів. Економічні методи управління включають планування, фінансування, ціноутворення, матеріальне стимулювання, бюджетування, економічний аналіз та інші інструменти, які спрямовані на підвищення ефективності діяльності підприємства. Їх застосування дозволяє забезпечити раціональне використання ресурсів, підвищення продуктивності праці та зростання прибутковості підприємства.

У аналітичній частині роботи проведено техніко-економічну характеристику ТОВ «Вітал», яка показала, що підприємство є стабільно функціонуючим виробником металопластикових конструкцій і має позитивну динаміку основних економічних показників. Протягом досліджуваного періоду спостерігалось зростання обсягів виробництва, доходу від реалізації продукції, чистого прибутку та продуктивності праці. Це свідчить про ефективне функціонування підприємства і наявність потенціалу для подальшого розвитку.

Аналіз системи економічних методів управління на ТОВ «Вітал» показав, що на підприємстві застосовуються основні економічні методи, зокрема планування діяльності, матеріальне стимулювання працівників, фінансове управління та ціноутворення. Застосування цих

методів забезпечує стабільність фінансового стану підприємства та позитивні результати господарської діяльності. Разом з тим, було встановлено наявність певних недоліків, зокрема недостатній рівень стратегічного планування, потребу у вдосконаленні системи матеріального стимулювання та необхідність підвищення ефективності управління витратами.

Проведена оцінка ефективності застосування економічних методів управління показала, що підприємство має позитивну динаміку показників ефективності діяльності. Зокрема, спостерігається зростання прибутку, підвищення продуктивності праці та збільшення рівня рентабельності. Розрахований інтегральний показник ефективності свідчить про підвищення ефективності управління підприємством, що підтверджує результативність застосування економічних методів управління.

На підставі аналізу обґрунтовано основні напрями удосконалення економічних методів управління підприємством. Запропоновано впровадження системи стратегічного планування, удосконалення системи матеріального стимулювання працівників, впровадження бюджетування, підвищення ефективності управління витратами, удосконалення цінової політики та впровадження сучасних інформаційних систем управління. Реалізація запропонованих заходів дозволить підвищити ефективність використання ресурсів підприємства, знизити витрати виробництва, підвищити продуктивність праці та забезпечити зростання прибутковості.

Отже, за результатами проведеного дослідження встановлено, що економічні методи управління є важливим інструментом забезпечення ефективного функціонування підприємства. Ефективне застосування економічних методів управління на ТОВ «Вітал» сприяє підвищенню результативності його діяльності, однак їх подальше вдосконалення є необхідною умовою забезпечення стабільного розвитку підприємства та підвищення його конкурентоспроможності в сучасних умовах

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> Text
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
3. Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» від 06.02.2018 № 2275-VIII.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19> Text
4. Андрушків Б. М., Кузьмін О. Є. Основи менеджменту. Львів: Світ, 2019. 296 с.
5. Балабанова Л. В., Сардак О. В. Управління персоналом. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 468 с.
6. Бланк І. О. Управління підприємством. Київ: Ніка-Центр, 2018. 656 с.
7. Гриньова В. М. Економіка підприємства. Київ: Знання, 2021. 423 с.
8. Говорушко Т.А., Климаш Н.І. Управління ефективністю діяльності підприємств на основі вартісноорієнтованого підходу: монографія. К.: Логос, 2013. 204 с.
9. Давиденко Н. М. Менеджмент підприємства. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 312 с.
10. Дарміць Р.З., Вацик Н. О. Взаємозв'язок результативності та економічної ефективності в системі менеджменту підприємства// Науковий вісник НЛТУ. 2020. Вип. 20.12. С.153-160.
11. Дикань В. Л. Економіка підприємства. Харків: УкрДУЗТ, 2020. 384 с.
12. Дудукало Г. О. Аналіз методів оцінювання ефективності управління діяльністю підприємства //Ефективна економіка. 2012, № 3, URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2012_3_588 .
13. Жучкова Г. А. Результативність діяльності підприємства: науково-методичні аспекти її визначення // Ефективна економіка. 2018, № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2517>

14. Косянчук Т. Ф., Галкіна Ю. Г. Результативність діяльності підприємства та її діагностика // Вісник Хмельницького національного університету. 2019, Т.1, №3. С. 121-124.
15. Кузьмін О. Є., Мельник О. Г. Основи менеджменту. Київ: Академвидав, 2020. 464 с.
16. Марченко В. М. Економіка підприємства. Київ: Каравела, 2019. 312 с.
17. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>
18. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
19. Петренко О. П. Економіка підприємства. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 408 с.
20. Покропивний С. Ф. Економіка підприємства. Київ: КНЕУ, 2018. 528 с.
21. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства. Київ: Знання, 2019. 654 с.
22. Скібіцький О. М. Менеджмент. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 416 с.
23. Шегда А. В. Менеджмент. Київ: Знання, 2018. 687 с.
24. Фатхутдінов Р. А. Менеджмент організації. Київ: Кондор, 2019. 512 с.